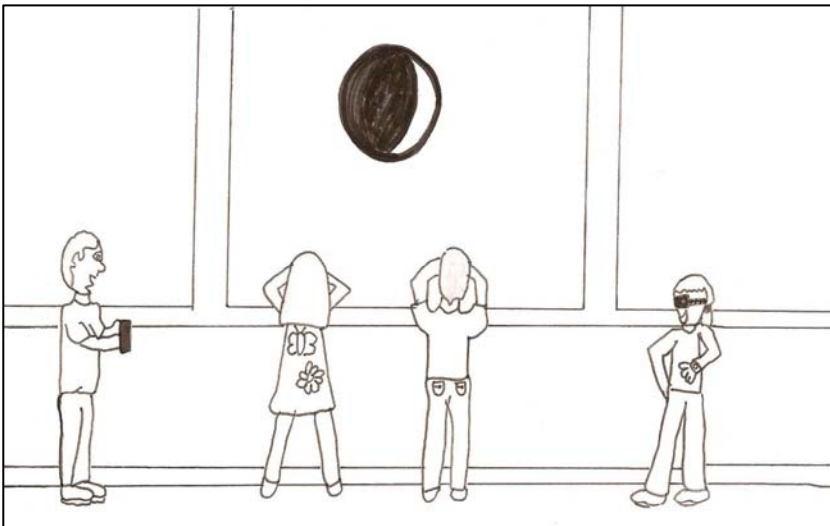

AS ECLIPSES

Na mañá do tres de outubro de 2005 ocorreu algo impresionante, que nós nunca esqueceremos: a Lúa interpúxose entre a Terra e o Sol, dando lugar a unha eclipse solar, a primeira visible na península Ibérica dende 1.999.

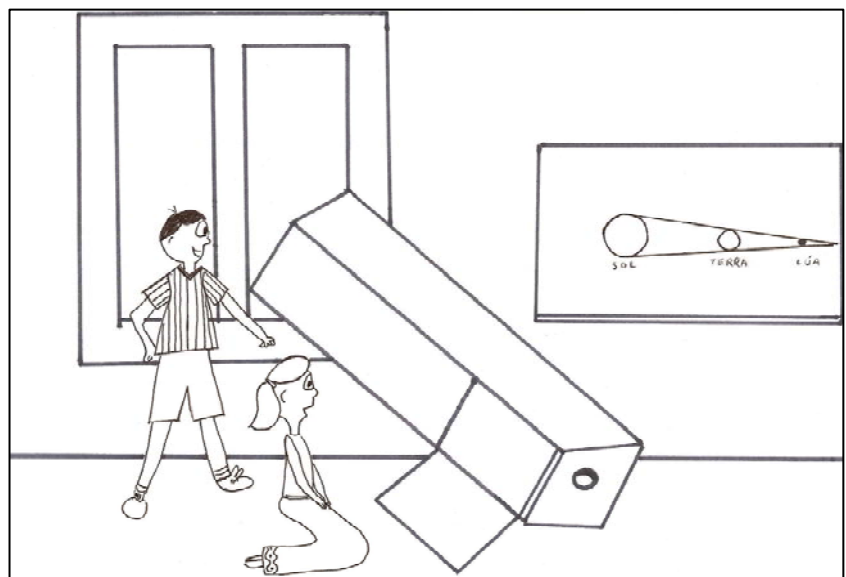

A eclipse é un feito que se produce cando un corpo ópaco tapa en todo ou en parte a un corpo luminoso. Pródúcese unha eclipse de Sol cando a Lúa se pon entre a Terra e o Sol. Se o Sol queda todo tapado prodúcese unha eclipse total e se queda

tapado só en parte, unha eclipse parcial.

Tamén hai eclipse de Lúa que se produce cando a Terra se interpón entre a Lúa e o Sol.

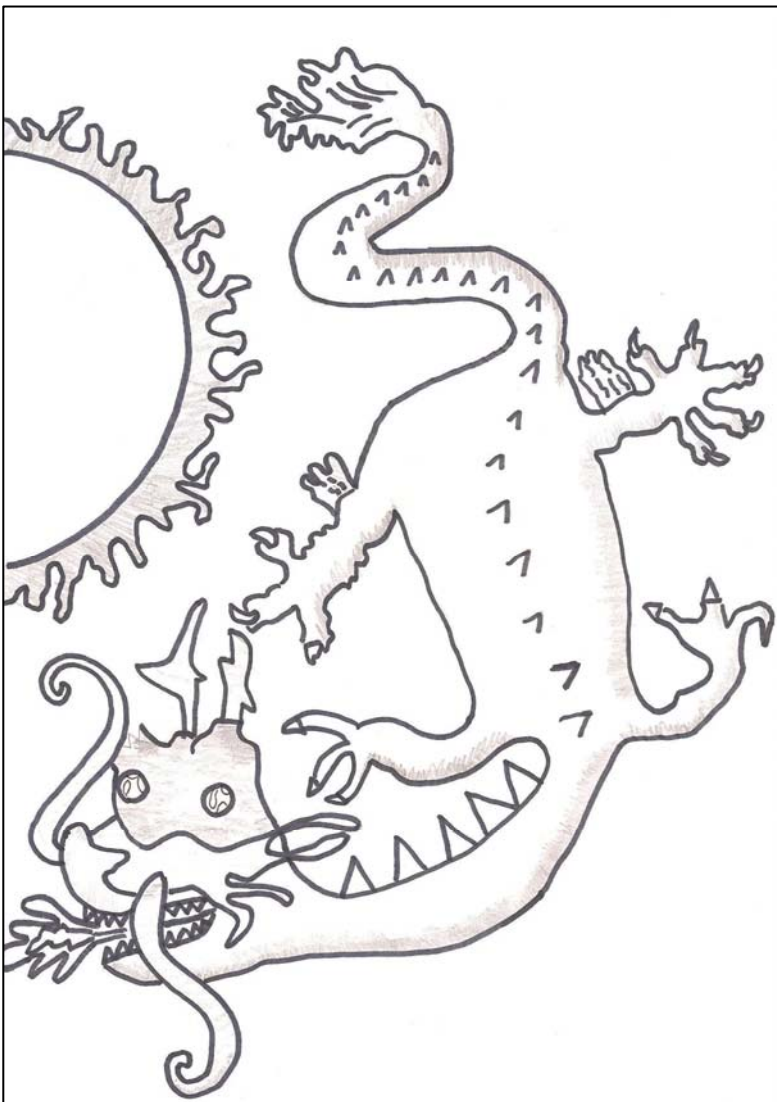
No colexio contemplamos a eclipse de dúas maneiras: primeiro con cristais homologados e despois a través dun instrumento artesanal que a proxectaba nunha pantalla chamada "cámara negra", para non danar os ollos.

Vímola no seu comezo, logo no momento de máxima cobertura e, por último, na fase final, resultando una experiencia marabillosa para nenos e mestres.

Historicamente a eclipse foi relacionada con calamidades. Para o home na antigüidade a luz era moi importante, tiña un carácter divino. O feito de que o Sol en pleno día, e dun momento a outro escúrecese, interpretábase como algo moi trágico. Uns pensaban que seres malignos o estaban atacando ou incluso que o estaban devorando e a partir diso presaxiaban desastres.

Na India a Lúa era unha copa que contiña o elixir da inmortalidade que bebían os deuses. Cando os deuses conseguiron por primeira vez o elixir batendo océanos de leite, *Raho*, un demo monstruoso, roubou o primeiro sorbo; pero *Vishmo*, o deus supremo, montou en cólera e cortoulle a cabeza ó demo. A cabeza comezou a perseguir á Lúa por todo o ceo e dende entón prodúcese unha eclipse cando a cabeza alcanza á Lúa e a devora, pero como non ten corpo a Lúa volve saír polo pescozo mutilado de *Raho* recuperando o seu brillo.

Na China a eclipse producíase cando un dragón celestial comía o Sol ou a Lúa e para espantalo a xente saía ás rúas e berráballe ameazándoo con apeiros de labranza para que deixase en paz ós astros.

Os coreanos pensaban que a eclipse era o intento do rei da escuridade *Ganas Nara* por roubar o Sol ou a Lúa. Este rei malvado mandaba os seus cans para que atrapasen ós astros, pero os cans ó collelos coa boca queimábanse tanto que os volvían deixar onde estaban.

Os esquimós crían que a eclipse se debía a enfermidades do Sol ou da Lúa, polo que evitaban saír fóra das súas casas mentres duraba a eclipse para non contaxiarse do mal dos astros.

Os incas pensaban que cando había unha eclipse o Sol e a Lúa se estaban amando e eles mentres duraba a eclipse celebraban que os dous astros estivesen en tan " romántica situación".

Os aztecas xa sabían que as eclipses de Lúa se producían pola sombra da Terra pero así e todo aínda as representaban coma un dragón que comía a Lúa.

En Exipto, ó ver unha eclipse vían unha loita entre *Sete Horus* (dous dos seus deuses). *Set* arrincáballe un dos ollos a *Horus* durante a pelexa (os ollos crían que eran un o Sol e o outro a Lúa) e tragábao. Pero o deus *Ra*, co seu poder supremo desfacía a pelexa e devolvíalle o ollo a *Horus* e con el a luz.

En Galicia, dende os antigos tempos, as eclipses eran consideradas todo un acontecemento e non de carácter positivo precisamente. Anunciaba desgracias, mortes, pestes e fame. Había toda serie de supersticións e medos que condicionaban os labores domésticos e do campo.

Dicíase que as plantas que brotaban nese día secaban (agás as patacas e as cebolas) e que había que deixar pasar vintecatroy horas para que o gando e a xente pudiesen comer as herbas e as verduras.

Tódalas predicións e prognósticos nese día eran negativos e traían consecuencias nefastas porque a negrura da eclipse sempre anunciaba desgracias e ensombrecía todo ó seu paso. A escuridade propiciaba os malos presaxios e creaba inquedanza entre a xente.

A mitoloxía explicaba este fenómeno do seguinte xeito: A eclipse ocorre porque loitan o Sol e a Lúa. Desta loita sempre sae o Sol victorioso amosando a forza creadora que dende os tempos máis remotos se lle outorgaba e derrotando á Lúa que debía voltar a súa posición secundaria deixándolle todo o protagonismo ó vencedor de batalla.

Contan as lendas que nas ocorridas nos anos 1861 e 1890 puideron verse en Ferrol reflectidas nun barreño con auga as imaxes dos astros loitando un contra outro.

Tanto o Sol coma a Lúa gozan dun lugar privilexiado na mitoloxía e na tradición oral e escrita dende tempos remotos e por iso merece a pena que lle dediquemos uns parágrafos a estes dous astros.

○ SOL

Máis coñecido como Lourenzo, é o rei dos astros. É un home fachendoso e satisfeito aínda que nos textos máis negativos semella un dragón de sete cabezas e dez pares de cornos.

Os romanos, cando o viron afundir no mar de Fisterra, dixeron que chirlaba coma ferro ardendo. Alí ergueron os caldeos no seu honor a Ara Solis ("o altar do Sol").

No Sol naceu o lume e moitas son as culturas que saúdan ó Sol nacente para propiciar un bo día.

Por Abadín (Lugo) recóllese o seguinte conto, de orixe oriental:

Un de tres irmáns orfos e sen bens faise rico á conta dun galo que lle quedara. Marcha a unha terra onde cada noite se ergúan por quendas os vecinos e aparellaban uns bois ó carro para ir buscar o día. Co galo demostroulles que, ós tres cantos, viña o día só. Quixeron mercarlle o galo e vendeuno por moitos cartos, volvendo á casa rico.

De todos é coñecido o famoso amencer de San Xoán, a grande celebración solsticial, no que o Sol baila e vese bailar se se mira por unha peneira, tal e como queda reflexado neste dito:

*Mañanciña de San Xoán,
mañanciña a máis garrida,*

*que baila o sol cando nace
e ri cando morre o día.*

En tempos pasados subíase esa mañá ós puntos máis altos, xeralmente castros, para ver o Sol, en case toda Galicia. Neste mesmo amencer cóllese a flor da auga, a tona da auga dunha fonte, xusto ó raiar o Sol. Curiosamente, o santo que o cristianismo puxo para apagar o vello culto ten que lle rogar a Deus que lle deixe velo, pois xusto ese día, que é o seu, dorme:

*San Xoán pediulle ó Señor
que non o adormentase*

*para ver bailar o sol
ó día da súa romaxe.*

As eclipses de Sol manchan as leiras e quedan sen dar froitos por moitos anos. Ver arrubiar as nubes ó nacer o Sol anuncia vento e auga:

*Cando chove e hai sol,
vai o demo para Ferrol.*

Continuando coa explicación lendaria de certos fenómenos recollemos na tradición que desde que se pon o Sol queda unha hora de día ata que anoitece, a hora do solpor, gracias a Roldán que llo

pediu a Deus para rematar de vencer ós mouros na cidade de Malverde, asolagada na lagoa de Carregal (A Coruña).

A LÚA

Non só o Sol tiña un gran protagonismo na vida das xentes e nos seus contos e tradicións, a Lúa tamén era considerada como parte moi importante do seu acontecer diario e a ela dedicaban contos e ditos.

Os antigos galegos adoraban á Lúa ou a algunha deidade que honraban con bailes chamados "*chafanrranchainas*", as noites de lúa chea.

Este feito de bailares ó amparo da Lúa era moi común e está documentado en moitos textos. Moitos eran os pobos que danzaban nas noites de plenilunio, cando a Lúa alcanzaba todo o seu esplendor. En Viana do Bolo teñen o costume de danzar nas noites de Lúa chea ata o amencer e cantar ó mesmo tempo no seu honor, tradición que se iniciou a principios do s.XX.

A Lúa como parella do Sol, é de sexo feminino. Pelexaron, o Sol botoulle borralla na cara e a Lúa guindoulle agullas ó Sol. E así quedaron como son. A Lúa que se chama Lucía, Catarina ou Margarida, condenada a andar sempre de noite e a ser comida polo lobo. Algúns din que, cando non se ve, é que a tragou un león.

As manchas que se lle ven son un home cun feixe de silvas ás costas condenado a ser visto por todos. Deus castigouno por traballar en domingo.

A Lúa mide e anuncia o tempo. Por todos nós é coñecido o influxo da Lúa nos labores do campo e nas mareas. Tamén atopamos unha curiosa teoría sobre a predicción do tempo e as fase da Lúa: se o cuarto ten os cornos para enriba, anuncia choiva, e se os ten envorcados, tempo seco, e calor se está avermellada. Tamén pode ser que anuncie guerras, pero ese é outro cantar.

A miúdo atribuímoslle os nosos cambios de humor e a sorte no amor. Dise que "*a muller que a un lle gusta vese reflectida neld*".

Tamén lle podemos pedir cartos dicindo: " *Nova Lúa que me ves, dame diñeiro para todo o mes*". Pero o que nunca debemos facer é tirarlle pedras porque din que entón acabaríaase o mundo.

O luar deu pé a todo tipo de supersticións: din que cura o mal de aire, o tangaraño, a dor de moas, as epilepsias, o fogo ardente, os malos partos, os perigos das augas correntes e as consecuencias das malas linguas. Pero se o luar é de eclipse é moi malo e o que tocas non se pode comer. Tamén se di que a luz da Lúa empreña as mulleres.

Quizais, a mitoloxía antiga sexa moito máis rica en canto a relatos sobre as eclipses. É probable que algunhas das crenzas populares de hoxe en día, teñan relación con estes mitos e se modificasen no transcurso dos anos, pero nos nosos días contamos con ciencias que nos brindan a información precisa para que fenómenos como estes non sigan sendo un misterio e podamos comprendelos.

Alumnado de 6º